

СӨЗБАШЫ

Хорматлы оқыжылар!

Көне ахтиң китапларының бири болан «Рут» хекаяты сизиң элиңизде. Көне ахт билен Тэзе ахт китаплар шасы болан Мукаддес Китабы эмеле гетирйэр. Бу Китап асырларың жуммушинден тэ шу гүне ченли бүтин дүнийэде улы сөйги билен окалып гелинйэр.

Мукаддес Китабы тержиме эдиш Институты «Рут» хекаятының тержимечисине, редакторына хем-де шу китабы түркмен дилинде чапа тайярламага голдав беренлере өз миннетдарлыгыны билдирйэр. Түркменлериң шу Мукаддес Китабы, ахырсоңы, өз эне диллеринде окамаклык багтына эе болмаклары бизи бе-гендирйэр.

ГИРИШ

«Рут» хекаятындакы вакалар «Сердарлар» китабындакы беян эдилен гызгалаңлы вакаларың дөврүнде болуп гечйэр. Моваплы Рут диен аял бир ысрайылла дурмуша чыкяр. Адамсы өленде, Рут Ысрайылың Худайына болан чуңур сөйгүсини ве өз ысрайылы гайыненесине болан чаксиз вепалылыгыны гөркезйэр. Ахырсоңунда-да ол өзүниң өңки адамсының гарындашларындан бирине дурмуша чыкяр. Шу никаның усти билен ол Ысрайылың иң бейик патышасы Давудың энеси боляр.

«Сердарларың» хекаятлары Худайың адамларының Ондан йүз өврен пурсатларында оларың башларына дүшен бетбагтчылыкларыны суратландыряр. «Рут» хекаяты Ысрайылың Худайына тарап өврүлен кесеки бирине Худайдан гелен ялканышы суратландыряр. Шейдип, ол кесеки Худайың вепалы адамларының бири боляр.

МАЗМУНЫ

Нагомының Рут билен

Бейтлахама гайдып гелмеги 1:1-22

Рутуң Боваза душмагы..... 2:1–3:18

Бовазың Рута өйленмеги..... 4:1-22

РУТ

1-НЖИ БАП

*Элимелегиң ве онуң машгаласының
Моваба гөчүп гитмеги*

¹Юрды сердарларың доландырян дөврүнде, ачлык хөкүм сүрйэрди. Яхуда юрдуның Бейтлахам галасындан бир адам аялы ве ики саны оглы билен, Мовап топрагына вагтлайынча яшамага гитдилер. ²Ол адамың ады Элимелек, аялының ады Нагомы, огулларының атлары болса Махлон хем Килёнды. Олар Яхуданың Бейтлахам галасындан, эфрата тиресиндендилер. Олар Моваба гелип, шол ерде галдылар.

³Адамсы Элимелек арадан чыкып, Нагомы өзүниң ики оглы билен галды. ⁴Онуң огуллары моваплы гызлара өйлендилер. Гызларың бириниң ады Орпа, бейлекисиниң ады Рутды. Элимелегиң машгаласы Мовапда он йыл төвереги яшандан соң, ⁵огуллары Махлон билен Килён хем өлүп, Нагомы огулларындан хем адамсындан махрум болды.

Нагомы билен Рутуң Бейтлахама гайдып гелмеги

⁶Нагомы өз гелинлери билен Мовап юрдундан гитмэге тайярланярдылар, себэби ол энтек Мовап топрагындака, Реббиң Өз халкына назар салып, чөрек берендигини эшидипди. ⁷Олар өз яшаян ерлеринден чыкып, Яхуда тарап, үч болуп йөрөп уградылар.

⁸Нагомы ики гелнине-де: «Барың, икиңиз хем эжеңизинкэ гайдыберин. Маңа ве мерхум гайын атаңызга хем-де

адамыңызга хемише вепалылык гөркезишиңиз ялы, сизе-де, гой, Реб өз вепалылыгыны гөркезсин. ⁹ Сизин дурмуша чыкып, индики адамыңыз билен рахат яшамагыңызга Реб ярдам этсин» дийип, олары огшады. Эмма оларын икиси-де сес эдип аглашдылар.

¹⁰ Гелинлери: «Ёк, биз сениң билен биле сениң халкың арасына гидерис» дийдилер.

¹¹ Нагомы: «Гайдың гызларым! Сиз нәме үчин мениң билен гитжек?! Инди мен сизе өйленер ялы огул догрупп билмен ахырын. ¹² Гызларым, ызыңызга гайдың, өз ёлуңыз билен гидиң! Мен инди әре барардан гарры. Эгер-де: „Менде энтек умыт бар“ дийип, эдил, шу гижәниң өзүнде мениң адамым болуп, ене огуллары дүңйә индерәенимде-де, ¹³ тә олар кемала гелйәнчә, сиз гарашармыдыңыз? Олара дурмуша чыкмак үчин сиз башга әре барман сакланармыдыңыз? Ёк, гызларым, мениң ягдайым сизиңкиден хас агыр, чүнки мениң гаршыма чыкан – Реббиң хут өзи».

¹⁴ Олар ене-де сес эдип аглашдылар. Орпа гайын энесини огшап хошлашды, эмма Рут Нагома япышды.

¹⁵ Нагомы оңа йүзленип: «Ине, сениң элтиң өз халкының ичине, өз хурайларына доланды, сенем онуң ызы билен гидәй» дийди.

¹⁶ Эмма Рут: «Сени терк эдип яныңдан гитмеги менден хайыш этме. Сен нирә гитсең, менем шол ере гитжек. Сен ниреде болсаң, менем шол ерде болжак. Сениң халкың – мениң халкым, сениң Реббиң мениң Реббим болар. ¹⁷ Сен ниреде өлсең, мен-де шол ерде өлүп, шол ерде жайланжак. Эгер-де өлүмден башга зат мени сенден айырса, онда, гой, Реб маңа мундан хем бетерини гөркезсин» дийди.

¹⁸ Нагомы Рутуң ызына гайтмажагына хем-де өзи билен галжагына гөз етиренден соң, оңа хич зат диймеди.

¹⁹ Шейдип, оларың икиси-де Бейтлахама ченли йөрәп гайтдылар. Олар Бейтлахама гелип етенлеринде, бүтин галла херекете гелип, аяллар: «Бу Нагомымы?!» дийип, бир-бирлеринден сорашдылар.

²⁰ Нагомы оларга гарап: «Сиз маңа Нагомы* диймән, Мара** дийиң, себәби Гудратыгүйчли маңа гаты ажы дурмуш берди. ²¹ Мен бу ерден гиденимде долы гидипдим, йөне Реб мени ызыма бош гайтарды. Реб хасрат чекдирйән вагтында, сиз нәдип маңа Нагомы дийип билийәрсиниз? Гудратыгүйчли мени бетбагт этди» дийди.

²² Шейлеликде, Нагомы өзүниң моваплы гелни Рут билен Мовап юрдундан ызына гайдып гелди. Олар Бейтлахама арпа орагының башына гелдилер.

2-НҖИ БАП

Рут Бовазың экин мейданында ишлейәр

¹ Элимелегиң ковумыңдан, ягны Нагомының әринин якын гарындашларыңдан бир танымал хем-де бай адам барды. Онуң ады Бовазды.

² Моваплы Рут Нагома: «Мен экин мейданына гидейин, ол ерде маңа өз ызыңдан хоша чөпләмәге ругсат эден адам тапылса, онуң ызыңдан хоша чөпләрин» дийди. Ол хем: «Гидибер, гызым» дийди. ³ Рут гидип, оракчыларың ызыңдан хоша чөпләмәге башлады. Онуң төтәнден гирен ери, Элимелегиң ковумыңдан болан Бовазың экин мейданы экен.

⁴ Ине, Боваз Бейтлахамдан гелди. Ол оракчылары: «Реб сиз билен болсун!» дийип йүзленди. Олар хем: «Сени-де Реб ялкасын!» дийип жогап бердилер.

⁵ Боваз оракчыларың ёлбашчысыңдан: «Бу гелин ким?» дийип сорады.

⁶⁻⁷ Оракчыларың ёлбашчысы оңа: «Бу моваплы гелин. Ол Нагомы билен билеликде Мовап юрдундан гелен. Ол оракчыларың ызыңдан хоша чөпләмек үчин менден ругсат сорады. Ирденки гелшинден тә шу вагта ченли хоша чөпләп йөр, ишиң аралыгында екеже салым хем дынч алмады» дийип жогап берди.

* 1:20 *Нагомы (иврит)* – «якымлы».

** 1:20 *Мара (иврит)* – «ажы».

⁸ Боваз Рута: «Динле, гызым, хоша чөплемәге башга ере гитме. Бу ерден айрылма, бизиң гелин-гызларымызың янында бол. ⁹ Гөзүң оракчыларың орак орян мейданында болсун, сен оларың ызындан йөре. Мен өз адамларыма саңа азар бермезлиги табшырандырын. Сувсан вагтын хызматкәрлерин долдуран күйзелериндәки сувдан ичерсин» дийип табшырды.

¹⁰ Рут ики бүкүлип тагзым эдип: «Мениң бир кесекидигиме гарамаздан, сен мен барада нәме бейле аладаланярысың? Саңа бейле якымлы гөрүнмегиме нәме себәп болды?» дийди.

¹¹ Боваз оңа: «Сениң адамың өленден соң, өз гайын энеңе эден ягшылыкларың барада хемме зат маңа мәлим. Сен эне-атаны, догдук меканыңы ташлап, хич бир танамаян халкың арасына гелипсиң. ¹² Эден ягшылыкларың Ребден гайтсын! Сениң пена тапынан Реббин, Ысрайлың Худайы сылагыңы берсин!» дийип жогап берди.

¹³ Рут: «Мениң женабым, сенде рехим-шепагат тапайын. Мен сениң гырнагың болмасам-да, мылайым сөзлериң билен өз гырнагың гөвнүни гөтердиң» дийди.

¹⁴ Нахар вагты боланда, Боваз оңа: «Бәрик гел-де, бир аз нан алып, шераба батырып ий» дийди. Рут оракчыларың янында отурды. Боваз оңа говурга узатды. Ол ийип дойды, галаныны йыгнап гойды. ¹⁵ Ол хоша чөплемек үчин еринден галанда, Боваз өзүне дегишли эркек адاملара: «Десселериң арасындан-да чөплесин. Оңа хич зат диймән. ¹⁶ Оңа десселеринизден-де баш согруп гоюң; чөплесин, кәемән» дийип табшырды. ¹⁷ Ол агшама ченли мейданда хоша чөпледи, чөпләнини дөвди. Ярым батманна голай арпа болды.

¹⁸ Онсоң оны гөтерип, гала гелди ве йыгнан арпасыны гайын энесине гөркезди. Рут өзүнден галан говурганы чыкарып, гайын энесине берди.

¹⁹ Гайын энеси оңа: «Бу гүн хошаны ниреден чөпледиң? Ниреде ишледиң? Сен барада аладаланан бу адамы Худай

ялкасын» дийди. Рут гайын энесине кимиң янында хоша чөпләндигини айтды.

Рут: «Мениң бу гүнки хоша чөплән еримиң эсинин ады – Боваз» дийди.

²⁰ Нагомы гелнине: «Вепалылығыны өлүләрден, дириләрден гайгырмадык Реб бу адамы ялкасын! Бу адам бизиң гарындашымыздыр, иң якын хоссарларымызың биридир» дийди.

²¹ Моваплы Рут: «Ол маңа: „Экин мейданымда орак орулян мөвсүм долы тамамланянча, мениң ишгәрлеримиң янында болубер“ дийди» дийип, болан затлары гайын энесине гүррүң берди.

²² Нагомы гелнине: «Хава гызым, экин мейданына онуң гелин-гызлары билен биле чыканың говы, башга бириниң экин мейданында саңа эркеклер азар берерлер» дийди.

²³ Рут арпа орагының ве бугдай орагының мөвсүми гутарянча, хоша чөплән вагтында Бовазың гелин-гызларының янында болуп, гайын энеси билен биле яшаберди.

3-НҖИ БАП

Рутуң дурмуша чыкмагы

¹ Гайын энеси Нагомы Рута йүзленип: «Гызым, саңа говы болар ялы, тәзе месген гөзләйсем, онат боларды! ² Бовазың гелин-гызлары билен биле хоша чөпледиң, шол Боваз бизиң якын гарындашымыз дөлми нәме? Ол шу гиже харманда арпа совуряр. ³ Сен ювун-да, эндамыңа яг чал, иң говы гейимлериңи гейип, хармана бар, йөне ол ийип-ичип болянча, оңа гөрүнме. ⁴ Ол ятмага гиденде, онуң ниреде ятандыгыны аныкла; онсоң барып, онуң ёрганыны ач-да, гирип аягужында ят. Нәме этмелидигини онуң өзи айдар» дийди. ⁵ Рут оңа: «Сениң әхли диенлериңи айдышың ялы эдерин» дийди. ⁶ Шейлеликте, хармана барып, гайын энесиниң хемме табшыранларыны ерине етирди.

⁷ Боваз ийип-ичип, кейпини көкледи. Соң харманың гырасына ятмага гитди. Рут болса ассырынлык билен гелип,

онун аягужы тарапындан ёрганы ачып, гирип ятды. ⁸Яры-гиге Боваз тисгинип оянды, гөрсе, аягужында бир аял ятыр. ⁹Боваз оңа: «Сен ким?» дийди. Ол: «Мен Рут, сениң гырнагың. Мениң гараматымы өз үстүңе алсана, чүнки сен бизиң якын хоссарымызсың» дийип жогап берди. ¹⁰Боваз: «Гызым, гой, сени Реб ялкасын, сениң соңкы гөркезен вепалылыгың озалкыңдан-да хас говы, чүнки сен хайсыдыр бир гарып я бай яш йигидиң ызына дүшүп гит-медин. ¹¹Гызым, горкма; мен сениң соран затларыңы эдерин. Обамызың эхли адамлары сениң пэк аялдыгыңы билйэр. ¹²Догры, менем хоссарыңдырын велин, йөне саңа менден-де хас якын бир хоссар бар. ¹³Бу гиге сен шу ерде ят, эртир ол саңа хоссар чыкса чыкар, болмаса-да, мен өзүм саңа хоссарлык эдерин, Реббиң барлыгында муңа ант ичйэрин! Эртире ченли сен шу ерде болубер» дийди. ¹⁴Шейлеликте, Рут онун аягужында эртире ченли ятып, дандан алагараңкылыкда турды. Боваз: «Хармана аял гелендиги билинмесин» дийди. ¹⁵Боваз Рута: «Япынжаны гетирип, оны ере яз!» дийди. Рут хем оны этди. Боваз арпадан галбир билен алты гезек алып, Рутуң япынжасына гуйды-да, онун омзуна гойды. Соңра Боваз гала тарап гитди.

¹⁶Рут геленде, гайын энеси оңа: «Гызым, ханы айт, нөмелер болуп гечди?» дийди. Ол хем Боваз билен болан затларың барыны айдып берди. ¹⁷Соңра Рут: «Боваз маңа „Гайын энең янына элиң бош гитме“ дийип, ине, шу алты галбир арпаны берди» дийди. ¹⁸Нагомы: «Гызым, бу ишин соңуның нэхили болжакдыгы белли болянча, гарашыбер, чүнки ол бу иши шу гүн битирмән ынжалмаз» дийди.

4-НЖИ БАП

Бовазың Рута өйленмеги

¹Боваз галаның дервезесиниң агзына гелип отурды. Шол вагт Бовазың: «Ол саңа хас якын хоссардыр» диен адамы гечип барярды. Боваз оны гөрен бадына адыны

тутуп: «Бэрик совул, гел, шу ерде отур» дийип, оны янына чагырды. Ол гелип отурды.

²Соңра Боваз галаның яшулуларындан он адамы чагырды-да, «Гелиң, янымда отурың» дийди. Олар отурдылар.

³Боваз яңкы якын хоссарына: «Мовап юрдундан ызына гелен Нагомы доганымыз Элимелегиң ер пайыны сатжак боляр. ⁴Мен муны бу ерде отуранларың ве халкымың яшулуларының хузурында саңа эшитдирейин дийдим, оны сен сатың ал. Эгер ере эелик эдип билжек болсаң-а эт, эелик эдип билмежек болсаң-да, оны айт, мен бу бара-да билейин. Себэби, онун иң якын хоссары сенсиң, галыберсе-де, мендин» дийди. Яңкы якын гарындашы: «Эелик эдерин» дийди. ⁵Боваз: «Эгер-де сен Нагомының ерини сатың алайсаң, онда моваплы дул аял Рута өйленмели боларсың. Чүнки Рутдан чага дүйнө инсе, шол ер чаганың адына гечер ве өлениң ады дикелдилер» дийди.

⁶Яңкы якын хоссары: «Мен оңа эе чыкып билжек дәл, эгер эе чыкайсам, онда, өз мирасымы дагадарын, оны сен алай. Мен бейле эдип билжек дәл» дийди. ⁷Хайсыдыр бир зада эе чыкыланда я-да ер башга бириниң адына гечирленде, муны макулламак үчин озаллар Ысрайылда шейле дәп барды: тарапларың бири аякгабының бир тайыны чыкарып, бейлекэ узадарды. ⁸Шоңа гөрө яңкы якын хоссары Боваза: «Сениң өзүң сатың алай» дийип, аякгабыны чыкарды.

⁹Боваз яшулулар, дервезениң агзындакы адамлары: «Элимелегиң, Килёның ве Махлоның эхли эмлэгини Нагомыдан мениң сатың аландыгыма бу гүн сиз шаятсыңыз. ¹⁰Шейле хем мерхумың ады өз мирасының үстүнде беркарар болуп, доганларының арасында, догдук меканында онун ады йитмез ялы, Махлоның аялы, моваплы Руты мен өзүме аяллыга аярын. Сиз муңа шаятсыңыз» дийди.

¹¹Дервезениң агзына үйшен яшулулар ве бейлеки адамлар Боваза йүзленип: «Биз шаятдырыс. Гой, сениң өйүңе гелжек аялы Реб, Рахел ве Лея ялы этсин! Ол икисинден

ысрайыл халкы эмеле гелендир. Эфрата тиресиниң арасында сениң дөвлетиң артып, адың Бейтлахама долсун!¹² Шу гелниң үсти билен Реббиң саңа бержек перзентлеринден дөрежек несил Тамарың Яхуда догрупп берен оглы Пересиң несли ялы болсун!» дийдилер.

Боваз ве онуң несиллери

¹³ Боваз Рута өйленди. Ол онуң янына гирди; Рут Реббин мерхемети билен гөврели болды ве бир огул догурды.

¹⁴ Аяллар Нагома: «Реббе алкыш болсун! Ол бу гүн сени хоссарсыз гоймады. Дүнийә инен бу огланың ады Ысрайылда улы хормата эе болсун!¹⁵ Ол сениң дурмушыңы тәзеләр. Гарранында, ол саңа аркадаянч болар. Сениң үчин еди огулдан хем артык болан бу гелниң саңа огул догрупп берди, ол сени сөййәр» дийдилер.

¹⁶ Нагомы чаганы алып, гужагына гысды ве она энеке болды.

¹⁷ Гоңшы аяллар чага ат гоюп: «Нагома бир огул догды» дийишдилер. Оны Обет дийип атландырдылар. Обет Давудың какасы Ессәниң какасыдыр.¹⁸⁻²² Пересиң несиллери шулардыр: Пересден Хесрон, Хесрондан Рам, Рамдан Аммынадап, Аммынадапдан Нахшон, Нахшондан Салман, Салмандан Боваз, Боваздан Обет, Обетден Ессе, Есседен болса Давут дүнийә инди.